

GORSKA REŠEVALNA ZVEZA SLOVENIJE
Komisija za reševanje iz plazov

SI - 4101 Kranj, Bleiweisova 34, p.p.245
Tel: +386 4 238 27 27 Fax: +386 4 238 27 25
E-mail: grzs@siol.net

Mojstrana; 24.10.2011

Klemen Volontar
Mojstrana

Zadeva: Poročilo z zasedanja IKAR – Are, 2011

Zasedanje je tokrat potekalo v mestu Are, Švedska. V državi sta organizirani dve reševalni službi, policija pokriva profesionalni del, prostovoljci pa pomagajo oz. v nezahtevnih intervencijah sami opravijo delo. Delajo s policijskimi helikopterji, v slučaju potrebe tudi z vojaškimi, redko s privatnimi, reševalne pse imajo organizirane in v profesionalnih vrstah (policija) in pri prostovoljcih.

Kot je že ustaljena praksa se je dan pred kongresom odvijal »praktični« dan, kjer so potekale razne predstavitve novosti. Žal nas je spremljalo sneženje, dež in veter ter nizke temperature.

Na eni od točk se je predstavila prostovoljna reševalna služba in njihova oprema. Vrvno tehniko, ki je dokaj skromna, redko uporabljajo. Sicer imajo tripod in ostalo opremo, ki je podobna naši, a kot rečeno, se s stenskim reševanjem redko srečajo. To se vidi tudi na pokazanih primerih, kjer je hkrati uporabljena vrhunška tehnična oprema z npr. pomožnimi vrvicami nesorazmernih dimenzij. Največji problem predstavljajo razdalje in mraz. Večino transportov opravijo s helikopterji, sicer pa z motornimi sanmi, ki so dejansko nepogrešljive. V ta namen imajo prirejenih več vrst prikolic, od prikolice za zveze, za opremo do prikolice, ki je zaprta in ogrevana in prostorna za ponesrečenega v ležečem stanju in še dve osebi. V izrednih primerih služi tudi za prenočevanje več oseb saj ima sistem za ogrevanje do 7 ur.

Pokazali so tudi delo vodnika reševalnega psa s helikopterjem. Za spust in dvig uporabljajo EM vitlo. Vodnik s psom se samostojno spusti ali dvigne v plovilo.

Na ostalih predstavitvenih točkah, ki so jih pripravili proizvajalci opreme (RECCO, razne žolne, zračni baloni, Manuel Genshwein itd) pa ni bilo velikih novosti.

Vsi proizvajalci žoln se trudijo okoli enega samega problema. Kako zagotoviti, da reševalci, ki delajo na plazu (sonderji, kopači, zdravniki, VRP) in so opremljeni z žolnami, ne motijo morebitnega iskalca z žolno? Reševalec sonder je vsekakor izpostavljen nevarnosti »drugega« plazu torej mora biti označen z žolno v položaju za oddajanje. Večina proizvajalcev je funkcijo, ki že nekaj časa obstaja, da se žolna v funkciji »iskanje«, po nekem v naprej določenem času, sama preklopi v stanje

oddajanja, zamenjali oz. nadgradili tako, da se sedaj ta funkcija imenuje »Standby« in jo reševalec sam vklopi. V tem stanju je žolna vključena a ne oddaja dokler popolno ne obmiruje za določen, zelo kratek čas (med 20 in 60sek). Ko torej reševalca med sondiranjem zajame plaz in obleži se žolna avtomatično preklopi na oddajanje, sicer pa med delom s svojo žolno ne moti iskalca. Isti postopek velja, ko je žolna v stanju za iskanje, iskalca zasuje »drugi« plaz in posledično obmiruje. V tem primeru je zelo nerodno, če reševalcu plaz med prevračanjem iztrga žolno iz rok!!!

PIEPS se je lotil zadeve nekoliko drugače. Običajni žolni so dodali še en zelo majhen oddajnik, katerega ima reševalec nameščenega tik ob žolni, na telesu. Dokler je dovolj blizu matične žolne je v stanju mirovanja, v primeru, da se žolna v stanju »iskanje« ali »mirovanje« zaradi kakršnega koli vzroka oddalji od backup naprave, le ta začne oddajati običajni signal žolne. V tem primeru »drugi« plaz lahko reševalcu žolno iztrga iz rok, ostala bo v stanju »iskanje« in ne bo povzročala zmede, dodatni oddajnik, pritrjen na telo reševalca pa bo pripeljal iščočega do cilja. Slaba plat je dodatna naprava in napajanje in majhnost naprave, posledično majhnost antene. PIEPS je razvil tudi lavinsko žolno za psa, nameščeno na oprti, ki deluje (oddaja) na frekvenci 100Hz nižji od dogovorjene frekvence za vse žolne. Z nadgradnjo obstoječe DSP žolne dodajo funkcijo, ki jo vključimo v primeru zasutja psa in omogoča iskanje na frekvenci, ki jo oddaja »pasja« žolna. Žal najnovejše žolne VEKTOR še niso pokazali, na tržišču naj bi bila konec novembra.

Predstavljena je bila tudi posodobljena »I« sonda. Zamenjali so način vklopa, ki onemogoča pomoto oz. med preklapljanjem on-off ne more priti do odprtja ležišča za baterijski vložek, kar se je pri starejši izvedbi dogajalo.

Spet je bil izjema proizvajalec Ortovox, ki je ponovno veliko naredil na žolni na strani zasutega, torej na oddajanju. Žolno S1 so nadgradili s pametno anteno, to pomeni, da naprava sama zazna katera antena je v ugodnejšem (horizontalnem) položaju in ta oddaja. Odvzeli so tudi en baterijski vložek, kar je omogočilo znatno podaljšati prečno anteno in še izboljšati oddajo ter hkrati izboljšati triangulacijo pri iskanju. Posodobljen je tudi celoten meni za upravljanje. Osnovni meni ima le še par ikon, da se lažje najdemo, zelo je pregleden, funkcija kompasa je skrita in porabi manj energije. Žolno je možno tudi označiti, da se ve kdo je lastnik in zakleniti v določeni nastavitvi!!!

Kot bo iz kasnejšega zapisa o referatih več razpravljavcev razvidno, se problematika uporabe žoln seli na novo področje. Ljudje jih sicer imajo več, kot kdajkoli a jih ali ne znajo uporabljati, ker so prezapletene ali pa jih pri nastavljanju, ko se igrajo s funkcijami, ki jih je absolutno preveč, nekaj zmede in žolna ostane nastavljena nepravilno.

Manuel Genshwein je pokazal nov tip trening centra Eassy Search 4, kjer je možno nastavljati oddajo različnih tipov žoln (analogne in digitalne oddajajo različno dolge pulze) in kjer je možno na enoti za upravljanje celo spremljati psa koliko je oddaljen od žrtve. To je pomembno pri učenju vodnika kako njegov pes nakazuje žrtev.

Sistem HEPKIE HS 100, za odkrivanje mobilnega telefona na veliko razdaljo (20km) je sedaj izdelan do konca in naprodaj. Če želimo poiskati imetnika telefona je dovolj, da vemo ali ime uporabnika ali tlf številko. Na podlagi tega od operaterja, čigar usluge uporablja uporabnik, dobimo potrebne podatke za iskanje z napravo. Vsekakor se bodo tu pojavila vprašanja poseganja v zasebnost itd, a to ni problem reševalcev. Naprava je na tržišču, preizkušena v več službah v Evropi, torej deluje.

Na tržišču se bo pojavil nov proizvajalec zračnih balonov (BCA). Proženje je mehansko, deluje na stisnjen zrak, balon je en sam in je nameščen na zgornjem delu

zelo majhnega nahrbtnika. Novost je morda ta, da je na vsaki jeklenki, ki jo lahko polnimo dobesedno vsepovsod, nameščen manometer, kar zagotavlja pravilno polnjenje in dokaj preprosto kontrolo stanja jeklenke.

ABS je predstavil ločeno enoto z mehanizmom, ki jo lahko vgradijo v željeno transportno sredstvo. Tako reševalci ne bodo več vezani na svoje nahrbtnike v katere bi na iskalnem območju morali nalagati še ostalo opremo, zastavice, trakove, lopate, NMP opremo itd, ampak bodo sistem za sproženje lahko vgradili kamorkoli bo kupec žele. Proizvajajo več velikosti nahrbtnikov za različne uporabe, obstajata dve vrsti jeklenke glede na težo, za sprožitev je potrebna max. sila 8kg. Sprožilna ročka vsebuje kemično sestavino, za katero proizvajalec daje le triletno garancijo. Zato se morajo sprožilne ročke menjati na tri leta, kar smo v GRZS ravnokar storili. Balona sta po novem pritrjena labilno, kar omogoča prilagajanje plazovini in s tem nekaj manj premetavanja za žrtev.

PULSE ni pokazal kakih vidnih novosti. Za sprožitev uporabljajo mehanski način, potrebna je relativno velika sila, za menjavo jeklenke je nujna posebna ročka, ki odstrani zaščito in potisne iglo v osnovni položaj.

Kot se je izkazalo kasneje v poročilih delegatov in izvajanju zdravnikov, glede na statistiko poškodb v plazju, zračna blazina vse bolj dobiva na veljavi in dokazano izboljša stanje žrtev na vseh področjih. Ostanjejo vidni, manj so poškodovani, ker jih ne vleče po dnu, uspešnost uporabe je 97%.

Prvi delovni dan konference smo na lavinski komisiji pregledali zapisnik prejšnjega zasedanja in ga potrdili. Sledila je predstavitev novega kandidata za predsednika komisije (aktualni se bo umaknil). To naj bi bil predsednik ANENA (francosko združenje za plazove), ki je bil kasneje na skupščini IKAR tudi potrjen.

Sledile so informacije o tekočih izvajanjih projektov. Najprej zapisnik poteka zasedanja delovnega IKAR v Kanadi. Prisoten je bil tudi Direktor CAA, ki je gostila IKAR v Kanadi. Projekt Lavinski kompas, vodilo za izvajanje preventive in intervencije je v zaključni fazi. Možno ga je že naročiti.

Projekt "Avalanche dog search survey", ki ga vodi Norvežan je ravno tako v zaključni fazi.

Ponovno se je zataknilo pri zbiranju podatkov za statistiko. Nekatere države enostavno ne pošiljajo podatkov. V bodoče bo zbiranje potekalo preko spleta!

Sledila je predstavitev nesreč in statistik v državah članicah.

Večina držav je »dosegla« povprečja, kar je seveda manj od predhodnega, rekordnega leta. V glavnem so udeleženci smučarji izven urejenih smučišč in turni smučarji. Največ je bilo žrtev v plazovih, ki so se sprožili nad gozdno mejo in se iztekli v gozdu. Največ je nesreč pri spustu, manj pri vzponu, še naprej je največ nesreč na severnih pobočjih.

Žalostna je ugotovitev, da se še vedno dogajajo primeri, da najdejo reševalci žolno ali nevključeno, celo v nahrbtniku in kot sem že zgoraj omenil, napačno nastavljeno, oz. da preživeli pričaka reševalce z žolno v roki a je ne zna uporabiti!!!

Podobno ugotovitev je izpostavil Ian Tom iz CAA, da proizvajalci vse preveč »opremljajo« žolne z raznimi funkcijami in nastavitvami, na prikazovalniku je preveč informacij itd. Za reševalce je predvsem pomembna kakšna je žolna na oddajanju, da so res dobro »označeni«. Gre za njihovo varnost!

Ob pogovoru s preživeliimi, ki so imeli žolno na sebi in izključeno ali ob nesreči sondo zloženo v nahrbtniku, je presenetljivo pogost odgovor na vprašanje, »zakaj so sploh

nosili opremo s seboj, če je niso uporabili?«, »ker tako piše v priročniku«. Torej ljudje imajo opremo zato, ker tako piše. Očitno je še vedno premalo poudarka, da je za uspešno uporabo opreme potrebno izobraževanje in vaja.

¼ nesreč obravnava GRS, ostalo je tovariška pomoč. Največ nesreč se zgodi na vodenih turah. Predstavljen je bil primer uspešne uporabe avalunga. Žrtev je bila popolnoma zasuta in najdena z žolno po 20 minutah, nepoškodovan in pri zavesti. Nekaj predstavitev je obravnavalo nesreče, ko je bilo udeleženo veliko ljudi, npr. 20, od tega 18 zasutih.

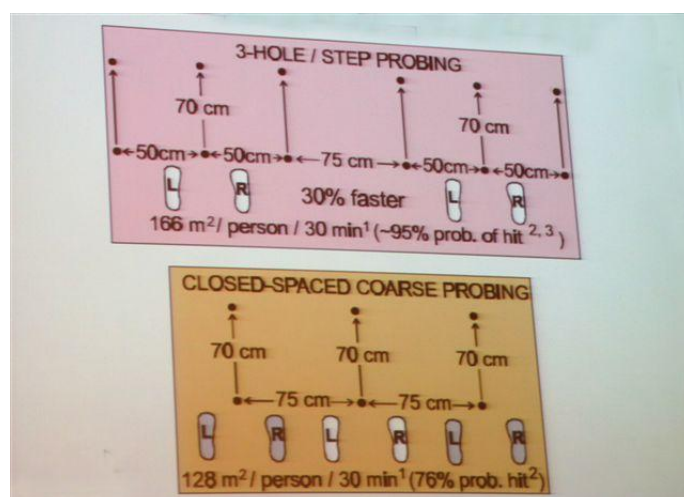
Iz več izvajanje je izhajalo, da so skupine pod vodstvom vodnika različno opremljene, predvsem gre za različno opremljenost posameznikov v skupini. Tako ima na primer vodnik zračno blazino, vsi udeleženci pa ne.

Švicarji so poleg običajne statistike naredili še test na kakšni naklonini se je najpogosteje sprožil plaz, ki je zajel ljudi. Med 31° in 40° naklona. Največ nesreč je na S, sledijo Z, J in V.

Že lani se je razpravljalo o priporočilu nove mreže sondiranja. Američani so naredili računalniško simulacijo in prišli do zaključka, da je 50 . 50 . 50 najbolj optimalna rešitev. To pomeni, da sta sosednja sonderja med seboj oddaljena toliko, da se prekrivata dlani odročeni rok. Vsak sonder sondira levo, v sredini in desno, pri tem je med vbodi cca 50cm.

Ostali pa bolj zagovarjajo razdaljo med sosednjima sonderjema, da se dotikata s prsti odročene roke in posledično povečata razdaljo med skrajnima vbodoma dveh sonderjev na 75cm. Skupina bo še naprej testirala in poročala na naslednjem kongresu.

Kot sem zapisal že lani, menim, da smo to pri nas že pred časom rešili s predlaganim sondiranjem navzdol vzvratno in z več ponovitvami grobega sondiranja. Dober predlog je ta, da naj bi sondirali sicer »grob«, vendar naj vsak sonder zabode sondo trikrat (levo, sredina, desno) v razmaku 50cm. Takšno sondiranje je 30% hitrejše kot običajno grobo sondiranje in uspešno v 95%. Odločiti so moramo samo še za razdaljo med sonderjema, ki pa se lahko določi na kraju dogodka, ko vemo kakšno število sonderjev imamo na voljo.

Zelo zanimiva je bila predstavitev statistike preživetja oz. poškodb v plazu glede na to ali je bila žrtev vidna ali nevidna oz. popolno ali delno zasuta.

Le 3% delno zasutih NE preživi in 49% popolno zasutih NE preživi. Še višji je odstotek NE preživelih, ko gre za popolno zasutega, ki ni viden.

Glede na statistiko, popolno zasuti največkrat umrejo zaradi zadušitve, delno zasuti pa zaradi poškodb. Iz tega sledi, kot opozarjamo že dlje časa, da je nujno začeti uporabljati opremo, ki zagotavlja plovnost in vidnost, ter ne nazadnje opremo za zaščito glave, ki je pri kotaljenju in udarcih ob ovire, najbolj izpostavljena.

Mike Wiegele, starosta heliski industrije, je sprožil debato na temo razširitve 5-stopenjske lestvice nevarnosti plazov na 7-stopenjsko, pri čemer bi srednjo, tretjo stopnjo razdelili na tri dele. Utemeljeval je s tem, da je tretja stopnja ali »OK« lahko OK čisto na levi strani diagrama, torej je skoraj druga stopnja ali pa je čisto na desni strani in je nevarnost pravzaprav že četrte stopnje. Po lestvici bi bilo sicer še vedno OK, v resnici pa tik pred katastrofo. Omenil je tudi, da pri jutranjih natančnih prognozah stanja plazovitosti na terenih za heliski (delo prognostikov je predstavljeno v poročilu IKAR Revelstock) poleg znanih parametrov, veter, temperatura, vlaga, nov sneg itd, upoštevajo tudi sevanje kozmične energije, karkoli že to je!?

Kanadčani so še predstavili kako izvajajo intervencijo v plazu. Vse poteka po v naprej določenem zelo natančnem načrtu, ki zagotavlja uspeh. Vodijo trije starejši inštruktorji, ki v prvi fazi samo določijo parametre, s katerimi lahko izberejo scenarij, Od tam dalje pa skrbijo, da se scenarij 100% izvaja. Ker so scenariji napisani (vsak scenarij mora vsak reševalec praktično izvesti vsaj 5x, da ga lahko pokličejo v intervencijo) v naprej so tudi naslednji koraki v intervenciji znani v naprej. Precej lažje je zagotavljati kontinuiteto dela, manj je neskladji z zunanji službami, vsak natančno ve kje mu je mesto, oprema, odgovornost.

Poljaki so povedali, da vse nesreče v plazu zelo natančno spremljajo iz več vidikov. Tako zbirajo foto material, vse bistvene točke posnamejo z GPS (najvišja, najnižja točka, najdeni predmeti, ljudje, obris celotne plazovine, vstop in zadnjič viden pogrešani, kje je opazovalec itd), naredijo risbo terena... Hkrati s potekom intervencije se vodi natančen zapisnik o sosledju dogodkov, kje je kdo, kdo ima kakšno funkcijo, kaj je opravljeno, kaj je v delu... Na ta način lahko izredno dobro vodijo intervencijo in jo kasneje dobro analizirajo. Seveda v analizo dodajo tudi vreme zadnjih 14 dni in prognozo na da nesreče ter, kar se mi trudimo doseči že nekaj časa, obravnavajo podatke o ponesrečencu v smislu »planinske izobrazbe«, kar je nujno potrebno, če želijo kaj spremeniti na začetku celotnega procesa, to je pri vzgoji.

Poljaki so tudi prikazali obsežno raziskavo oz. primerjavo različnih žoln. Podatki bodo na voljo na njihovi spletni strani. Generalna ugotovitev pa je, da ni zmagovalca, da v nekaterih pogledih še vedno izstopajo analogne žolne ne glede na starost, da so v nekaterih pogledih seveda boljše moderne, digitalne naprave, ki pa imajo vse preveč funkcij in možnosti nastavitvev. Potrdili so slabosti nizkocenovnih žoln in prednosti tistih, ki so znane po zelo dobri oddajni funkciji.

Hrvati so prikazali način spremljanja intervencije (Kanban, Billboard ipd)

Na panoju v navpičnih kolonah določijo vsebino stolpca (Naloge, Prioriteta, Brifing, Izvedba, Debrifing, Narejeno), s samolepilnimi lističi pa polnijo stolpce. Tako npr. v levi stolpec lepijo vse naloge, v prvi naslednji naloge po prioriteti, največ 5, vsaka naloga se znajde v tretjem stolpcu, kjer je lahko hkrati le ena, tam se določi kdo bo nalogo izvajal, se ga o nalogi podučil itd, nato listič roma v kolono »v delu«. ko je le to opravljeno (ekipa zaključila), ekipa poroča o narejenem, listič je v »debrifing«, nakar roma v kolono »narejeno« ali nazaj v prvo kolono. En listič je tudi namenjen vsakemu udeležencu z osnovnimi podatki za vsako nalogo posebej in en listič za vsako

parcialno nalogo. Ideja ni slaba, je pregledna in preprosta, vendar sledi prepisovanje in se vedno se mora voditi zapisnik o javljanjih in sporočeni trenutni lokaciji.

Predstavitel »helikopter in pes« je zajemala pripravo in vadbo psa za delo s helikopterjem. Nujno je treba začeti z mladičem, da se navadi na vonje, hrup, veter, na nenavaden prostor, tresljaje itd. Rešitev za navajanje na zvok je seveda čim večkrat biti v bližini delujočega plovila in v plovilu, sicer se pa lahko pomaga z zvočnim posnetkom in predvajanjem ob izvajanju drugih nalog. Psi so na zateznih ovratnicah, z nagobčniki, v plovilu jih kontrolira vodnik. V plovilo vstopi prvi vedno pes, da ga v slučaju zastoja vodnik lahko dvigne in položi v plovilo. Izstopa vedno najprej vodnik z obrazom naprej, nato pes. Če pes slučajno skoči, potegne vodnika v smeri obraza in ni nevarnosti, da bi padel ali ne obvladal psa.

Švicarji so se spraševali, kako bi si lahko pomagali z GPS v iskalnih akcijah in če je sploh smiselno!? Začenjali so odkrivati že odkrito in ugotavljali, da bi lahko v naprej narisali območja iskanja, jih vnesli v napravo, vodnik bi se ravnal po teh mejah. So pa skeptični, če vodnik zmore hkrati obvladovati psa in tako zahtevno nalogo, kot je delo z GPS... Razen spogledovanja se ni nihče od delegatov oglasil k debati.

Podobno zanimivo je bilo izvajanje Norvežana, tam iskalne akcije vodi in organizira Rdeči križ, ki pa nima svojih psov, ampak le te najema. Izpostavili so problematiko varovanja vodnika in psa na izpostavljenih terenih. Vodnik bi izgubil še nadaljnja tri leta, da bi znal vozle in nekaj vrvne tehnike, dober bi moral biti v gibanju itd. Pokazali so Kongov oprt za delo s psom in se spraševali, če je primeren, da so ga dobili na preizkus!?

Kakorkoli, oba gornja primera kažeta na to, kako malo ljudje spremljajo dogajanja v drugih državah članicah IKAR oz. kako slabo je, če na takšna srečanja hodijo vedno novi in novi predstavniki, ki prvič ne poznajo dobro kolegov in niti ne vedo koga bi za kaj vprašali ali od koga dobili potrebne informacije in drugič, ker ne spremljajo dogajanja permanentno, po nepotrebem izpostavljajo vprašanja in načenjajo teme, ki so že davno obdelane in dobro utečene.

Predvsem bi izpostavil to, kako prav je, da so vsi naši vodniki izprašani reševalci in v večini primerov aktivni gorniki, zato so lahko neodvisni in veščine gibanja in vrvne tehnike dobro obvladujejo. Niti ni napak, da se z uporabo satelitske navigacije seznanijo vsi reševalci že ob nastopu usposabljanja za reševalno delo.

Konferenca je bila dobro organizirana in izpeljana, čeprav v nekaterih pogledih skromna. V debati smo ugotavljali, da je verjetno za nekaj časa konec revolucionarnih sprememb in je tudi zato čutiti manjšo dinamiko. Seveda je to prilika posvetiti se piljenju manjših problemov in uvajanju sprememb, ki še niso prišle na svoj račun.

Vsa poročila, priporočila in referate lahko najdete na <http://www.ikar-cisa.org/>

Kar mi je uspelo zabeležiti v foto ali video načinu pa je dostopno na spletu.

Sestavil:
Klemen Volontar